

MAQOM VA AN'ANAVIY XONANDALIK VOSITASIDA TALABALARNING ESTETIK TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISH

Turdiyev Sh

Qo'qon davlat universiteti "Musiqqa nazariyasi" kafedrasida dotsenti

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi maqom va an'anaviy xonandalik san'ati vositasida talabalarning estetik tafakkurini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Tadqiqot davomida maqom va mumtoz ashulalarning badiiy-estetik xususiyatlari, talabalarning musiqiy idroki hamda milliy musiqiy tafakkurini shakllantirishdagi o'rni tahlil qilindi. Shuningdek, an'anaviy xonandalik namunalari yosh avlodni estetik ruhda tarbiyalashdagi ahamiyati ochib berildi.

Kalit so'zlar: maqom, an'anaviy xonandalik, estetik tafakkur, musiqqa pedagogikasi, maqom san'ati, musiqiy idrok, mumtoz ashula, milliy musiqqa.

Asosiy qism

Bugungi globallashuv jarayonida yosh avlodning estetik tafakkurini rivojlantirish, ularda milliy madaniy merosga hurmat tuyg'usini shakllantirish dolzarb pedagogik masalalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, musiqqa san'ati insonning ruhiy olamiga ta'sir ko'rsatuvchi muhim estetik vosita sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. O'zbek xalqining boy musiqiy merosi tarkibidagi maqom va an'anaviy xonandalik namunalari xalqning estetik qarashlari, ma'naviy qadriyatlari va badiiy tafakkurini o'zida mujassamlashtirgan. Ushbu san'at namunalari inson ruhiyati, hissiy kechinmalar, ezgulik, muhabbat va go'zallik kabi tushunchalar badiiy ifoda topadi.

Maqom san'ati murakkab ohang tizimi, chuqur falsafiy mazmuni va yuksak badiiy ta'sirchanligi bilan talabalarning estetik tafakkurini rivojlantirishda muhim pedagogik imkoniyatlarga ega. Ayniqsa, maqom namunalari tinglash, tahlil qilish va ijro etish jarayonida talabalar musiqiy mushohada yuritishga, badiiy obrazlarni his etishga va estetik baholashga o'rganadilar. An'anaviy xonandalik san'atida ustoz-shogird an'anasi ham muhim o'rin egallaydi. Ushbu tizim orqali yosh ijrochilar nafaqat ijro mahoratini, balki milliy musiqiy did, sahna madaniyati va badiiy tafakkurni ham egallaydilar. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, maqom va mumtoz ashulalarni musiqqa ta'limi jarayoniga samarali tatbiq etish talabalarning:

- estetik didini;
- musiqiy tafakkurini;
- badiiy mushohadasini;
- milliy musiqqa qiziqishini

□ rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, maqom va an'anaviy xonandalik asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar talabalarning hissiy-idrokiy faoliyatini kuchaytirib, ularda musiqiy obrazlarni chuqur his etish ko'nikmasini shakllantiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, maqom va an'anaviy xonandalik san'ati talabalarning estetik tafakkurini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Milliy musiqa namunalari yosh avlodning musiqiy didi, badiiy tafakkuri va ma'naviy-estetik qarashlarini boyitishga xizmat qiladi. Shu sababli maqom va an'anaviy xonandalik namunalarini musiqa ta'limi jarayoniga keng joriy etish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Fitrat A. O'zbek klassik musiqasi tarixi. – Toshkent: Fan, 1993.
2. Rajabiy Y. Shashmaqom. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1978.
3. Matyoqubov O. Maqom nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Mumtoz so'z, 2010.
4. Yunusov R. Sharq musiqa madaniyati. – Toshkent, 2008.
5. Mannopov S. So'nmas navolar. – Toshkent, 2021.
6. Qobilova, E. (2024). MUSIQA ONG VA HISLAR O'RTASIDAGI VOSITACHIDIR. Pedagogikada ilmiy izlanishlar, 2(1), 28–31.
7. Qobilova, E. (2024). THE PLACE OF FOLK SONGS IN ISAJAN SULTAN'S STORIES. American Journal Of Social Sciences And Humanity Research, 4(02), 44–49.
8. Qobilova, E. (2024). THE IMPORTANCE OF MUSIC TEACHING IN EDUCATION. QO'QON UNIVERSITY NEWSLETTER, 12, 99–100.
9. Qobilova, E. (2024). The Significance Of Interdisciplinary Connection In The Formation Of Music Literacy In Children With Hearing Defect In Music Lessons. Uzbekistan Educational Research Journal, 1(1).
10. Qobilova, E. B., Toshpolatova, S., Muhammadjonova, M., Muninova, M., Baxromova, M., & Rahimova, D. (2023). QADIMIY MUSIQIY SAN'ATNING SHAKLLANISH JARAYONI. Science and Innovation, 2(Special Issue 14), 560–565.
11. Rasulova, H. N. Pedagogical opportunities of applying CLIL technology in music education. (2025).

